

משרד התחבורה והבטיחות בדרכים

**כללים מנחים
למתן פטור
מציות לתמרורים**

ירושלים, טבת תש"ף - מאי 2020

31 מאי 2020
ח' סיון, תש"פ

כללים מנחים למתן פטור מציות לתמרורים

הסדרי התנועה בכל רשתות הדרכים בישראל נקבעים ע"י רשויות התמרור המרכזית והמקומית, בהתאמה. אלה מתמנים לתפקידם ע"פ הכללים שנקבעו בפקודת התעבורה והתקנות על פיה משנת תשכ"א-1961. בין השאר, נקבעו שם הכללים למינויים והסמכויות השונות הניתנות להם, לצורך ביצועם של הסדרי התנועה בכל אתר ואתר.

ישנם מקרים בהם עולה הצורך לפטור גורמים מסוימים מציות להסדרי תנועה ספציפיים, זאת בכדי לאפשר סיטואציות הכרחיות שהוגבלו בשל הסדר התנועה. לצורך כך נתן המחוקק אפשרות למתן פטור מציות להסדרי תנועה. זו ניתנה למפקח הארצי על התעבורה ולמפקחים המחוזיים על התעבורה, אליהם הוא האציל סמכות זו.

שלושה הסדרים בולטים בצורך למתן פטור מציות להם עבור גורמים מסוימים. הראשון הוא הסדר העדפה בנתיבי תחבורה ציבורית, השני הוא הסדר האוסר כניסת רכבים כבדים לדרך והשלישי הוא לרכבים נושאי חומרים מסוכנים כהגדרתם בתקנות שירותי הובלה, תשס"א - 2001.

מסמך זה מפרט את הכללים המנחים למתן פטור מציות לתמרורים אשר מורים על שלושת ההסדרים הנ"ל. במסמך זה ניתנים לבעלי הסמכות הרקע והנתונים לצורך ההחלטה על מתן הפטור, ובמקביל ניתנת גישה שקופה ונוחה עבור כלל הציבור למידע ולכללים הנוגעים בדבר.

אני מקווה כי המסמך יסייע לכל העוסקים בכך ויקל על המבקשים לברר פרטים בהקשר זה.

יעקב (קובי) בליטשטיין
המשנה למנכ"לית משרד התחבורה
המפקח הארצי על התעבורה

א. רקע

1. סמכות למתן פטור מהסדרי תנועה -

הסמכות למתן פטור מציות להסדרי תנועה נתונה למפקח הארצי על התעבורה בהתאם לתקנה 16(2) לתקנות התעבורה, תשכ"א – 1961 (להלן: "תקנות התעבורה"). סמכות זו הואצלה על ידי המפקח הארצי על התעבורה למפקחים המחוזיים על התעבורה (להלן: "המפע"טים").

2. פטורים נפוצים -

הסדרי התנועה המרכזיים אשר ניתן היתר לפטור מציות אליהם הינם:

א) תמרורי 406 ו-415 – איסור כניסת רכבים שמשקלם הכולל עולה על הרשום בתמרור.

ב) תמרור 407 – איסור כניסה לרכב המוביל חומר מסוכן.

ג) תמרור 501 - כביש או נתיב לתחבורה ציבורית.
כוחו של כל היתר תקף לקטע רלוונטי, כמפורט בנספח א'.

ב. תמרורי 406 ו-415

תמרורי 406 ו-415 מוצבים בדרכים בהן יציבות המבנה ורוחב הדרך אינו מאפשר מעבר סביר לכלי רכב שמשקלם עולה על הרשום בתמרור, או במקרים שרכבים אלה גורמים להפרעה בזרימת התנועה.

הצבה בדרכים עירוניות - תמרורי 406 ו-415 מוצבים ברחובות צרים (בעיקר בשכונות מגורים "היסטוריות"), בהם מעבר כלי הרכב הכבדים עלול לגרום להפרעה קשה לתנועה.

הצבה בדרכים בין עירוניות - נעשית במקרים אלה:

1. דרכים צרות מאד שאין אפשרות להרחיבן, ומעבר כללי של כלי רכב כבדים בהן עלול לגרום לבעיית בטיחות.
2. דרכים בהן השונות הגדולה במהירות הנסיעה בין כלי הרכב הכבדים לרכבים פרטיים מפריעה לזרימת התנועה.
3. מקרים בהם קיימים במקום מבני דרך שמבחינה קונסטרוקטיבית אינם מסוגלים לשאת בעומס של כלל כלי הרכב מסוג זה.

במקרים אלה הפטור יינתן לרכבי אספקה או שירות הכרחיים (כגון רכבים לטיפול בצמחיה או באחזקת הדרך) או לכלי רכב כבדים שלהם הכרח לעבור בדרך (כגון נהגים שמקום מגוריהם מחייב מעבר או רכבי אספקה הכרחיים).

ג. תמרוך 407

תמרוך 407 מוצב בדרכים בהן הימצאותו של כלי רכב המוביל חומר מסוכן, כהגדרתו בתקנות שירותי הובלה, תשס"א - 2001 (להלן: "תקנות שירותי הובלה"), עלול להוות סכנה בטיחותית.

תמרוך זה מוצב במטרה להגן על אזורים מאוכלסים, כגון אזורים מגורים, מוסדות חינוך, משרדים, מסחר וכו' מפני פגיעה מחומר מסוכן, אך מוחרגים ממנו רכבים המובילים אספקת דלק וגז.

לא יינתן פטור למעבר בנתיבי איילון (כביש מס' 20).

הפטור יינתן בכפוף לתנאים אלה:

1. הנוהג ברכב מחזיק בהיתר ורישיון מוביל בהתאם להוראות חוק שירותי הובלה;
2. מתקיימים התנאים הנדרשים להובלת חומר מסוכן כאמור בחוק;
3. הצהרה של המנהל המקצועי של חברת ההובלה, בה הוא מתחייב כי המטען יובל במסלול שאושר מראש, ובהתאם לעקרונות אלה:
 - א) שינוע המטען ייעשה רק במסלול שיאושר מראש בכתב על ידי מי שהוסמך לכך, ויחייב את הנהג המוביל את החומר המסוכן;
 - ב) המסלול שנקבע יכלול קטעים המוגבלים ע"י תמרוך 407 רק במקרים בהם שטח הטעינה או הפריקה של החומר המסוכן מחייב מעבר בקטע זה, או כאשר לא קיים מסלול חלופי בכביש שאינו מוגבל ע"י תמרוך 407;
 - ג) במידה ונדרש מעבר בכביש המסומן בתמרוך 407, המעבר יהיה במקטע קצר ככל האפשר;
 - ד) ייעשה מאמץ מרבי לשנע את החומר המסוכן בשעות בהן תנועת משתמשי הדרך דלילה יחסית;
 - ה) במידה והרכב משנע חומר מסוכן וחומר שאינו מסוכן באותה נסיעה לאזור המוגבל ע"י תמרוך 407, יסופק תחילה החומר המסוכן ליעדו.
4. הפטור תקף כל עוד הגורם החתום על התחייבות הבקשה נושא בתפקידו או בהתאם לזמן שהוגדר למתן הפטור.

ד. תמרור 501

1. רקע:

מדינת ישראל, בשיתוף הרשויות המקומיות, משקיעה משאבים רבים בפיתוח מערכות הסעת המונים ועידוד השימוש בתחבורה הציבורית, בין היתר באמצעות יצירת תשתית בלעדית לתחבורה הציבורית.

מתן זכות דרך בלעדית לתחבורה ציבורית, בעורקי תנועה עיקריים, מבוצעת כמענה לצרכים קיימים ומתפתחים, מתוך ראיית שרות כוללת, ומהווה נדבך מרכזי בתכנון, שיפור וקידום התחבורה הציבורית.

הסדרי העדפה ברמה צירית מיושמים כאשר קיים חיכוך רב בין התחבורה הציבורית לכלל התנועה, המשפיע על מספר גדול של נוסעים. בהקשר זה קיימים מספר סוגים של הסדרי העדפה כגון: רחובות לתחבורה ציבורית (רת"צ), מסלולים לתחבורה ציבורית (מת"צ), נתיבים לתחבורה ציבורית (נת"צ) או נתיב לרכב רב תפוסה (נר"ת) (להלן כולם יחד: "נת"צ") כפי שמתקיימים במדינות אחרות בעולם.

2. זכאים לקבלת פטור:

(א) הזכאים לקבלת פטור מציות לתמרור 501 ע"פ דין:

(1) זכאים מתוקף תקנות התעבורה:

תקנות התעבורה מעניקות לגורמים שונים פטור מציות לתמרור 501. עם המעבר לאכיפה דיגיטלית של הנת"צים, עלה הצורך להוסיף לרשימת מקבלי הפטורים, אך יודגש כי אין למפע"תים סמכות להנפיק לגורמים אלה פטור כאמור, כאשר סמכותם נשאבת מתקנות התעבורה (למעט רכבי ביטחון המפיצים אור מהבהב בצבע כחול, כפי שיפורט להלן):

(א) רכבי ביטחון, כהגדרתם בתקנה 1 לתקנות התעבורה.
רכבים אלה יורשו לעשות שימוש בפטור רק בשעת מילוי תפקידם, ובמידה הדרושה למילוי תפקידם, כמפורט בהוראות תקנה 94 לתקנות התעבורה.
יודגש כי רשימת רכבים אלה תשמר בקובץ נפרד.

מדינת ישראל

בקשות לקבלת פטור לרכבי ביטחון המפיצים אור מהבהב בצבע כחול (לפי תקנה 62(ב)3) לתקנות התעבורה) (להלן: "היתר ל"פנס כחול"), אשר מבקשים לקבל היתר לנסיעה בנת"צ מכוח תקנות התעבורה, יוגשו רק על ידי גורם ביטחוני בכיר (ראש אגף אבטחה בשירות הביטחון הכללי, ניצב במשטרה, או אחראי אבטחה במשרד ראש הממשלה).

(ב) רכב בעל תג נכה, בסוג ונסיבות כמפורט בסעיף 1א71(א) לפקודת התעבורה.

(2) רכבים בעלי רישיון להסעת סיור ברכב סיור, זכאים לפטור מציות לתמרוך 501 בהתאם להנחיה שנחתמה ביום 27.7.08 על ידי מר אלכס לנגר, המפקח הארצי על התעבורה דאז, שזו לשונה:

"בתוקף סמכותי לפי סעיף 1 לפקודת התעבורה ותקנה 16(2) לתקנות התעבורה התשכ"א – 1961 הריני פוטר את נהגי הרכב המוגדר כרכב סיור ותיור מהוראת תמרוך האוסר כניסה ונסיעה לנתיבי התחבורה הציבורית. פטור זה אינו תקף לנתיבים המיועדים לקווי שירות באוטובוסים בלבד לפי הוראת תמרוך. אישור זה תקף לנסיעות בכל חלקי הארץ. פטור זה תקף כל עוד רישיון הרכב הינו בר תוקף ובצמוד לרישיון הסעה לסיור ותיור תקף".

(ב) הזכאים לקבלת פטור מציות לתמרוך 501 לאחר קבלת אישור מהמפע"תים הינם:

(1) רכב המיועד להסעת נכים (כדוגמת "יד שרה" וארגונים דומים), כאשר הרכב נושא סמל תמרוך 437 ומעלון.

(2) רכבי אכיפה על תפקוד הנת"צ, ורכבי אחזקה של הנת"צ. כגון: אכיפה ואחזקה עירונית, רכבי פיקוח, רכבי אשפה וטאטוא, אחזקת הסדרי תנועה וכו'.

(3) רכבי תושבים המתגוררים באיזור נת"צ, ומעבר בנת"צ הינו הדרך היחידה להגיע לביתם. בכלל זה נכללים גם בעלי עסקים שהדרך היחידה לעסק הינה דרך נת"צ.

תנאי למתן הפטור הינו שלתושבים ובעלי העסק יש מקום חניה מוסדר אשר לא גורם להפרעה בטיחותית/תנועתית.

4) רכבי משטרה – בעלי כיתוב גדול ובולט בצבעי כחול ולבן של "משטרה" ורכבי משטרה בעלי לוחית רישוי אדומה ופנס כחול בלבד.

יודגש, כי בהתאם להוראות תקנה 16(2) לתקנות התעבורה, למפקח הארצי על התעבורה ולמפע"תים הסמכות ליתן פטור במקרים נוספים, בהתאם לשיקול דעתם.

ערעור על החלטת המפע"ת יוגש למפקח הארצי על התעבורה.

ה. סירוב למתן פטור

1. רכבים אשר קיבלו היתר לנשיאת "פנס כחול" בהתאם לנוהל הרלוונטי ("נוהל הנפקת היתר ל"רכב ביטחון" המפיץ אור מהבהב כחול"), יהיו פטורים מציות לתמרור 501 רק כאשר מתקיים הצדק להפעלת "פנס כחול" כמפורט בנוהל האמור. למען הסר ספק, מתן היתר ל"פנס כחול" אינו נותן אוטומטית היתר לפטור מציות לתמרור 501.

2. קיצור זמן נסיעה לא יהווה נימוק כאשר יש אפשרות להגיע ליעד המבוקש שלא דרך הנת"צ.

ו. הערות

1. הפטור ניתן לרכב מסוים או לנהג מסוים ברכב מסוים, ולא לנהג באופן כללי.
2. נושאי התפקידים שלהלן זכאים לקבלת היתר באופן אוטומטי, כמוסדר בחוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים, התשנ"ח – 1998 ובהחלטות ממשלה: שב"כ/5, שב"כ/47, שב"כ/48 (להלן: "ההחלטות הביטחוניות"), ובהתאם להחלטות שקיבל המפקח הארצי על התעבורה מכוח תפקידו ובשל צורך ביטחוני. השימוש בהיתר יעשה רק לצורך מילוי תפקידים:
 - א) נשיא המדינה;
 - ב) ראש הממשלה;
 - ג) שרי ממשלת ישראל;
 - ד) סגני שרים, במקרה בו לא קיים שר ממונה;
 - ה) יו"ר הכנסת;
 - ו) היועץ המשפטי לממשלה;
 - ז) נשיא/ת בית המשפט העליון;
 - ח) מאובטח משרד ראש הממשלה על פי הדין.

3. ראש רשות מקומית ומנכ"ל הרשות המקומית, זכאים לקבלת היתר באופן אוטומטי. ההיתר יינתן אך ורק בנוגע לנת"צים **שבתוך תחומי אותה רשות מקומית**, והשימוש בו יעשה רק לצורך הנדרש למילוי תפקידם.
4. בקשות הנובעות משיקולי ביטחון יחתמו על ידי גורם ביטחוני בכיר (קצין בדרגת ניצב, ראש אגף האבטחה בשירות הביטחון הכללי, או סמנכ"ל בטחון וחירום במשרד ראש הממשלה בקבלו החלטות ע"פ ההחלטות הביטחוניות, כמפורט בסעיף ו(2)).
5. לצורך קבלת היתר כאמור, על המבקש להעביר לידי הרשות המוסמכת את האישורים המפורטים בנספח א'.
6. כל ההיתרים יינתנו לתקופה קצובה (מקסימום שנה).
7. העתק של ההיתר ישלח במידת הצורך לרשות המקומית הרלוונטית, משטרת ישראל וגורמים נוספים רלוונטיים (נתיבי ישראל, המשרד להגנת הסביבה, וכו').
8. הפטור תקף רק בעת הימצאות המסמך המקורי ברכב.
9. היתרים למתן פטור מציות לתמרורי 501 יוכנו באמצעות מערכת ממוחשבת של מנהל תכנון ותשתיות במשרד התחבורה. היתרים למתן פטור מציות לתמרורים אחרים ירשמו וישמרו במחשבי משרד התחבורה.
10. כל הבקשות לקבלת היתר מציות לתמרור 501, וכן החלטות הגורמים הממונים הרלוונטיים, ירשמו ויתועדו במערכת אשר תכלול בנוסף את פרטי ההתקשרות של מבקש ושל מקבל ההיתר, ותישמר במערכת הממוחשבת של מנהל תכנון ותשתיות במשרד התחבורה. יצוין כי מקבל ההיתר מיודע כי פרטי ההיתר נשמרים בקובץ של משרד התחבורה, ועתידיים להיות מפורסמים לציבור בהתאם להוראות חוק חופש המידע, תשנ"ח – 1998.
11. מתן פטור מציות לתמרור 501 כאשר הדרך כוללת מעבר על מסלולי הרכבת הקלה, יינתן רק לאחר קבלת הדרכה מיוחדת לנהג בדבר אופן הנהיגה על מסלולי הרכבת הקלה, וזאת עקב הסיכון הבטיחותי (הדרכה תינתן ע"י מפעילי הרכבת הקלה).

נספח א':

תמרוך	קריטריון	הגבלת הפטור	אישורים נדרשים
תמרוך 501 (איסור כניסה לנתיבי תח"צ)	מגורים אשר הגישה אליהם רק דרך הנת"צ	לרחוב המגורים	1. רישיון רכב 2. ספח ת.ז. 3. אישור בעלות (תשלום ארנונה וכו'). 4. אישור חניה בטאבו
	עסק אשר הגישה אליו רק דרך הנת"צ	לרחוב בו ממוקם העסק	1. רישיון עסק 2. אישור בעלות על עסק 3. רישיון רכב 4. אישור חניה בטאבו
	רכבי אחזקה	לנתציים רלוונטיים	1. אישור עירייה 2. רישיון רכב 3. צילום הרכב
	רכבי פיקוח	לנתציים רלוונטיים	1. רישיון רכב 2. אישור גורם מפקח 3. צילום הרכב
	רכבי סיוע למוגבלים ואמבולנסים פרטיים	לנתציים רלוונטיים	1. רישיון רכב 2. אישור עמותה 3. צילום הרכב
תמרוך 406/415 (הגבלת משקל)	מגורים באזור מוגבל	לרחוב המגורים הרלוונטי לרכבי שירות ואספקה הכרחיים בלבד	1. רישיון רכב 2. המלצת רשות מקומית
	מגורים באזור שהגישה אליו מוגבלת	לקטע מוגבל לרכבי שירות ואספקה או לכלי רכב כבדים שלהם הכרח לעבור בדרך	1. רישיון רכב 2. צילום ת.ז של נהג 3. תלוש משכורת של נהג
	אספקה הכרחית (כגון תרופות, דלק, אשפה לאזור מוגבל)	לקטע מוגבל	1. רישיון רכב 2. אישורים נוספים (המלצת ביה"ח עירייה וכו')
			3.